

DOI <https://doi.org/10.32782/2786-9156.110.2.92-100>
УДК 342.518:351.74/.76

Мердова О. М., кандидат юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету №2 Донецького державного університету внутрішніх справ (м. Кропивницький, Україна)

e-mail: olga.merdova@ukr.net

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-0769-2364>

Рибалкін А. О., кандидат юридичних наук, доцент, заступник декана факультету №2 Донецького державного університету внутрішніх справ (м. Кропивницький, Україна)

e-mail: and-rb@i.ua

ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0004-2865-3158>

Тишлек М. М., доктор філософії в галузі права, декан факультету №2, доцент кафедри державно-правових дисциплін та публічного управління (за сумісництвом) Донецького державного університету внутрішніх справ (м. Кропивницький, Україна)

e-mail: tyshlek.n@gmail.com

ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0006-9150-8329>

ВИМОГИ ДО КЕРІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ: ДО АНАЛІЗУ СУЧАСНИХ ЗАКОНОДАВЧИХ ІНІЦІАТИВ

Стаття присвячена аналізу сучасних законодавчих ініціатив стосовно вдосконалення та уніфікації вимог до претендентів на зайняття керівних посад в правоохоронних органах України. Автор наголошує, що вдосконалення вимог до претендентів на зайняття керівних посад в правоохоронних органах має розглядатись як складова комплексної реформи правоохоронної системи України. Від виваженого вироблення та нормативно-правового врегулювання вимог до претендентів на зайняття керівних посад в правоохоронних органах залежить професійна компетентність керівного складу таких органів та їх ефективність загалом. У цьому сенсі на особливу увагу заслуговує проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законів України стосовно уніфікації вимог до керівників окремих державних органів» (реєстр. № 7654 від 10.08.2022 р.), який передбачає уніфікацію вимог до таких керівників як директор Національного антикорупційного бюро України, Голова Національного агентства з питань запобігання корупції, директор Бюро економічної безпеки України, директор Державного бюро розслідувань та керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. У статті аналізуються недоліки законопроекту № 7654 (зокрема, часткова невідповідність назви цього законопроекту його змісту; спроба нормативно уніфікувати вимоги до керівників державних органів, які мають відмінний правовий статус; поряд із уніфікацією вимог мають місце й деякі положення щодо їх диференціації; проблеми юридичної визначеності деяких категорій законопроекту та ін.). Як позитивні моменти законопроекту № 7654 автором відзначено курс на розбудову політично неупередженого керівного корпусу правоохоронних органів України, який володіє та використовує у своїй діяльності не лише державну, а й іноземну мову. Зроблено висновок, що уніфікація вимог до претендентів на зайняття керівних посад в правоохоронних органах має відбуватися з урахуванням специфіки правового статусу відповідних державних органів та не виключати об'єктивно зумовлену їх диференціацію.

Ключові слова: публічна служба, вимоги, керівні посади, керівник, правоохоронні органи, уніфікація, диференціація, законопроект.

Постановка проблеми. У сучасних умовах реформування системи правоохоронних органів України на шляху її адаптації до європейських стандартів та впровадження передових світових практики важливого значення набуває вдосконалення правового статусу персоналу правоохоронних органів, організаційно-правових засад вступу на публічну службу до правоохоронних органів, її проходження та припинення. Безпосередньо це стосується й вироблення вимог до претендентів на зайняття керівних

посад в правоохоронних органах України, визначення їх переліку, видів та змісту, від чого безпосередньо залежить, з однієї сторони, формування професійного та добросовісного керівного складу правоохоронних органів та, з іншої сторони, – забезпечення ефективного функціонування правоохоронних органів загалом. У цьому контексті заслуговують на науковий аналіз сучасні законодавчі ініціативи та напрацювання законопроектів, що пов'язані із вдосконаленням вимог до претендентів на зайняття посад керівників правоохоронних органів, забезпеченням єдності та диференціації правового регулювання відповідних вимог.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Організаційно-правові проблеми публічної служби у правоохоронних органах були предметом наукового аналізу низки вітчизняних вчених-адміністративістів, як-то О.М. Бандурки, Ю.П. Битяка, М.Ю. Веселова, Т.О. Коломоєць, А.Т. Комзюка, О.М. Музичука, Н.П. Матюхіної, О.М. Мердової, О.С. Проневича, О.Ю. Синявської, О.Г. Фролової, Х.П. Ярмачі та ін. Науковці досліджували особливості організаційно-правового забезпечення публічної служби як правоохоронних органів загалом, так і в окремих їх видах, зокрема Національній поліції України, Службі безпеки України, Національному антикорупційному бюро України та ін. Враховуючи вагоме прикладне значення юридичної науки, одним із основних завдань цієї галузі знань є сприяння вдосконаленню законодавства України та практики його застосування. У зв'язку з цим існуюча законопроектна діяльність у сфері визначення вимог до публічних службовців правоохоронних органів, і зокрема їх керівників, актуалізують необхідність наукового аналізу сучасних законодавчих ініціатив (як то проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законів України стосовно уніфікації вимог до керівників окремих державних органів» (реєстр. № 7654 від 10.08.2022 р.), та інших йому альтернативних), що і зумовлює постановку завдань цієї наукової статті.

Формулювання цілей. Метою дослідження є формування науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення вимог до претендентів на зайняття керівних посад у правоохоронних органах України шляхом комплексного аналізу чинних і запропонованих законодавчих ініціатив у цій сфері, виявлення їх сильних і слабких сторін, а також розроблення підходів до забезпечення балансу між уніфікацією та диференціацією таких вимог.

Виклад основного матеріалу. За сучасних умов у Верховній Раді України триває активна робота стосовно вдосконалення вимог до керівників правоохоронних органів, що отримало прояв, зокрема, у появі проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України стосовно уніфікації вимог до керівників окремих державних органів» (реєстр. № 7654 від 10.08.2022 р., далі – законопроект № 7654 [1]), проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України стосовно уніфікації вимог до керівників окремих державних органів» (реєстр. № 7654-1 від 26.08.2022 р., далі – законопроект № 7654-1 [2]) та ін. Зокрема, законопроект № 7654, котрий є основним, має завданням, по-перше, вдосконалення законодавства України в частині уніфікації та підвищення вимог до осіб, які претендують на зайняття посад директора Національного антикорупційного бюро України, Голови Національного агентства з питань запобігання корупції, керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, директора Державного бюро розслідувань, директора Бюро економічної безпеки України, а також, по-друге, уніфікацію норм законодавства щодо припинення повноважень осіб, які займають зазначені посади. У зв'язку із цим пропонується внести зміни до законів України «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14.10.2014 р. [3], «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р. [4], «Про прокуратуру» від 14.10.2014 р. [5], «Про Державне бюро розслідувань» від 12.11.2015 р. [6], «Про Бюро економічної безпеки України» від 28.01.2021 р. [7].

Зупинимось на перевагах та недоліках законопроекту № 7654. Насамперед, варто зауважити, що назва цього законопроекту не повністю відображає його зміст. Із її формально-юридичного формулювання випливає, що предмет регулювання стосується виключно «вимог до керівників окремих державних органів». Проте, аналіз положень законопроекту № 7654 свідчить про те, що окрім вимог до керівників, законопроект № 7654 охоплює й питання їх призначення та звільнення. Додатково до назви не узгоджуються й положення, які стосуються уточнення правового статусу заступників керівників певних державних органів, зокрема – заступників Голови Національного агентства з питань запобігання корупції та заступників Директора Державного бюро розслідувань. Таким чином, зміст законопроекту № 7654 є ширшим за обсягом, ніж зазначено в назві.

Своєю чергою, викликає питання відсутність чіткого критерію, за яким були обрані саме ті державні органи, щодо керівників яких пропонується уніфікувати та посилити вимоги. У законопроекті № 7654 йдеться про встановлення вимог до таких керівників органів державної влади: директор Національного антикорупційного бюро України, Голова Національного агентства з питань запобігання корупції, директор Бюро економічної безпеки України, директор Державного бюро розслідувань, а також керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури.

По-перше, варто звернути увагу на те, що йдеться про керівників державних органів, які суттєво відрізняються між собою за правовим статусом. Наприклад, Національне антикорупційне бюро України та Національне агентство з питань запобігання корупції нормативно визначаються центральними органами виконавчої влади зі спеціальним статусом (відповідно, ст. 1 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» 14.10.2014 р. [3], ст. 4 Закону України «Про запобігання корупції» 14.10.2014 р. [4]). Однак, Державне бюро розслідувань не належить до системи центральних органів виконавчої влади та має статус «державного правоохоронного органу» (ст. 1 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» від 12.11.2015 р. [6]). Своєю чергою, Спеціалізована антикорупційна прокуратура належить до окремої системи – системи органів прокуратури України, а керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури є заступником Генерального прокурора (ст.ст. 7, 8 Закону України «Про прокуратуру» від 14.10.2014 р. [5]).

По-друге, якщо критерій відбору полягає у тому, що йдеться про керівників державних органів, які здійснюють діяльність у сфері протидії злочинності, незалежно від особливостей їх правового статусу, тоді цілком логічним є запитання: чому до переліку не включено керівників інших державних органів, що також виконують завдання і функції у цій сфері (наприклад, Голова Служби безпеки України, Голова Національної поліції, Голова Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, тощо). Наприклад, Національна поліція України є центральним органом виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку (ст. 1 Закону України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 р. [8]). Реалізує завдання у сфері протидії злочинності й Служба безпеки України (далі – СБ України) – державний орган спеціального призначення з правоохоронними функціями, який забезпечує державну безпеку України. На СБ України покладається у межах визначеної законодавством компетенції захист державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності, науково-технічного і оборонного потенціалу України, законних інтересів держави та прав громадян від розвідувально-підривної діяльності іноземних спеціальних служб, посягань з боку окремих організацій, груп та осіб, а також забезпечення охорони державної таємниці. До завдань СБ України також входить попередження, виявлення, припинення та розкриття кримінальних

правопорушень проти миру і безпеки людства, тероризму та інших протиправних дій, які безпосередньо створюють загрозу життєво важливим інтересам України (ст. ст. 1, 2 Закону «Про Службу безпеки України» від 25.03.1992 р. [9]). Очевидно, що порушуючи питання уніфікації вимог до керівників державних органів, слід уникати довільного підходу до відбору відповідних органів. З нашої позиції, такий відбір керівників та вимог до них має ґрунтуватися на чітко визначених, науково обґрунтованих критеріях (ознаках).

Із назви законопроекту № 7654 та пояснювальної записки до нього випливає, що основною метою було уніфікувати вимоги до керівників відповідних державних органів. «Уніфікувати» значить «зводити що-небудь до єдиної форми, системи, єдиних нормативів» [10]. Однак, аналіз змісту законопроекту свідчить, що *поряд із уніфікацією вимог до керівників відповідних державних органів все ж пропонується і певна їх диференціація*. Зокрема, така диференціація має місце відносно вимоги щодо освіти кандидатів: а) до кандидатів на зайняття посад директора Національного антикорупційного бюро України, Голови Національного агентства з питань запобігання корупції, директора Державного бюро розслідувань, керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури висувається вимога наявності «вищої юридичної освіти за ступенем не нижче спеціаліста, магістра»; б) до кандидатів на зайняття посади директора Бюро економічної безпеки України ставиться вимога наявності «вищої юридичної та/або економічної освіти за ступенем не нижче спеціаліста, магістра». Наведена диференціація зумовлюється особливостями правового статусу відповідного державного органу (Бюро економічної безпеки України), у тому числі напрямками його діяльності. Слідом, у контексті законопроекту № 7654 говорити виключно про уніфікацію вимог до керівників державних органів було б не зовсім правильно.

Позитивним є те, що законопроектом № 7654 пропонується встановити таку вимогу до керівників відповідних державних органів як *«володіння державною мовою відповідно до рівня, визначеного Національною комісією зі стандартів державної мови»*. Як видається, реалізація таких законодавчих ініціатив спрямовується: по-перше, на забезпечення подальшого впровадження Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 25.04.2019 р. [11]; по-друге, на узгодження Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 25.04.2019 р. та законів, які регулюють правовий статус відповідних державних органів та їх персоналу, – законів України «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14.10.2014 р. [3], «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р. [4], «Про прокуратуру» від 14.10.2014 р. [5], «Про Державне бюро розслідувань» від 12.11.2015 р. [6], «Про Бюро економічної безпеки України» від 28.01.2021 р. [7].

Конституційний Суд України у своєму *Рішенні щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 25.04.2019 р.* підкреслював наступне: «володіння державною мовою на відповідному кваліфікаційному рівні й обов'язковість її застосування кожною посадовою та службовою особою органів державної влади й органів місцевого самоврядування є однією з неодмінних умов для зайняття відповідних посад ... Виокремлення в Конституції України посад Президента України (стаття 103), судді в системі судострою України (стаття 127), судді Конституційного Суду України (стаття 148), умовою для зайняття яких є володіння державною мовою, не означає, що вимога володіти державною мовою на визначеному законодавцем відповідному кваліфікаційному рівні не є обов'язковою для зайняття будь-якої іншої з посад у всій системі публічної влади (в органах державної влади та органах місцевого самоврядування) в Україні, включно з посадами депутата місцевої ради та народного депутата України» [12].

В умовах реформування публічної служби в Україні, що узгоджується із засадами державної мовної політики та спрямовується на впровадження європейських стандартів, важливого значення має вдосконалення законодавчого регулювання вимог до претендентів на вступ на публічної службу стосовно володіння не лише державною (офіційною), а й іноземною мовою (мовами) [1]. Законопроектом № 7654 передбачається встановити таку вимогу до керівників відповідних державних органів як *«володіння англійською мовою на рівні B2 відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти»*. Безперечно, встановлення вимог щодо володіння іноземною мовою для кандидатів на посади керівників державних органів повністю відповідає закріпленому в Конституції України стратегічному курсу на набуття повноправного членства в Європейському Союзі та НАТО, що є особливо актуальним у зв'язку з отриманням Україною статусу держави-кандидата на вступ до ЄС. Водночас, вважаємо, що законодавчі ініціативи в цій сфері мають бути узгоджені з чинними законодавчими підходами та практикою, яка вже застосовується в інших державних органах щодо інших видів публічних службовців. Зокрема, варто підкреслити, що відповідно до ч. 2 ст. 20 Закону України «Про державну службу» від 10.12.2015 р. до кандидатів на зайняття посад державної служби категорії «А» встановлено таку вимогу як *«володіння іноземною мовою, яка є однією з офіційних мов Ради Європи»* [13]. Йдеться про англійську та французьку мови.

Принагідно відзначимо, що законодавчі ініціативи мають системно узгоджуватися із засадами державної політики у сфері володіння та використання іноземної мови в Україні. Підкреслимо, що відповідно до ст. 3 Закону України «Про застосування англійської мови в Україні» від 04.06.2024 р. вимога щодо обов'язковості володіння англійською мовою встановлюється до осіб, які претендують на зайняття посад: 1) державної служби категорії «А»; 2) державної служби категорій «Б» і «В», перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України; 3) голів місцевих державних адміністрацій, їх перших заступників та заступників; 4) військовослужбовців офіцерського, сержантського і старшинського складу, які проходять військову службу за контрактом, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України; 5) поліцейських середнього і вищого складу Національної поліції України, посад начальницького складу інших правоохоронних органів, посад начальницького складу служби цивільного захисту, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України; 6) прокурорів; 7) у податкових та митних органах, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України; 8) керівників, членів виконавчого органу, членів наглядової ради (ради директорів) та інших посадових осіб державних підприємств, господарських товариств, у статутному капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі; 9) керівників державних наукових установ; 10) керівників закладів вищої освіти; 11) у сфері освіти і науки, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України [14].

Можна згадати й те, що вже неодноразово виникали ініціативи щодо розширення переліку іноземних мов, якими мають володіти кандидати на посади державної служби категорії «А» (вищого корпусу державної служби). Як приклад наведемо проект Закону України «Про внесення зміни до статті 20 Закону України «Про державну службу» щодо вимог володіння офіційною мовою Європейського Союзу» (реєстр. № 5642 від 09.06.2021 р.), яким передбачалося розширення переліку іноземних мов до більше ніж двадцяти [15].

Розбудова політичної неупередженості в системі правоохоронних органів України розглядається як один із основних європейських стандартів поліцейської та інших видів правоохоронної діяльності [див.: 16 та ін.]. Законопроектом № 7654 пропонується передбачити таку вимогу до претендентів на зайняття посад керівників відповідних державних органів як *відсутність членства в жодній політичній партії*. Крім того, встановлюється також, що на посаду керівників відповідних державних органів не може

бути призначена особа, яка *«впродовж двох років до подання заяви на участь у конкурсі на зайняття посади, незалежно від тривалості, входила до складу керівних органів політичної партії або знаходилася у трудових чи інших договірних відносинах з політичною партією»*. Очевидно, що запропоновані законодавчі ініціативи мають на меті формування політично неупередженої, стабільної та ефективної публічної служби в окремих державних органах, а також забезпечення неупередженого та об'єктивного підходу до виконання ними функцій. Політизація правоохоронних органів становить істотну загрозу їх перетворення на інструмент політичної боротьби чинної влади за збереження позицій, ускладнює забезпечення рівних умов для політичної конкуренції та сприяє концентрації влади в руках окремих політичних сил [17].

Приписи щодо деполітизації, подібні до тих, які пропонуються у законопроекті № 7654, можна знайти й у законодавстві європейських держав. Наприклад, у Законі Хорватії «Про запобігання конфлікту інтересів» від 11.02.2011 р. встановлено вимогу до Голови та членів Комісії із запобігання конфлікту інтересів, згідно з якою вони не повинні бути членами політичної партії та не мали входити до складу будь-якої політичної партії протягом п'яти років до висунення кандидатури на відповідну посаду (ст. 33) [18]. У ст. 11 Закону Польщі «Про цивільну службу» від 21.11.2008 р. передбачено, що Головою Цивільної служби Польщі не може бути особа, яка є членом політичної партії або була членом політичної партії протягом останніх п'яти років [19].

Висновки. Підсумовуючи, варто підкреслити, що вдосконалення вимог до претендентів на зайняття керівних посад в правоохоронних органах має розглядатись як складова комплексної реформи правоохоронної системи України. Від виваженого вироблення та нормативно-правового врегулювання вимог до претендентів на зайняття керівних посад в правоохоронних органах безпосередньо залежить професійна компетентність керівного складу правоохоронних органів та ефективність таких органів загалом. У цьому сенсі на особливу увагу заслуговує проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України стосовно уніфікації вимог до керівників окремих державних органів» (реєстр. № 7654 від 10.08.2022 р.), котрий передбачає уніфікацію вимог до таких керівників як директор Національного антикорупційного бюро України, Голова Національного агентства з питань запобігання корупції, директор Бюро економічної безпеки України, директор Державного бюро розслідувань та керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури. Аналіз свідчить про певні недоліки законопроекту № 7654, які мають бути враховані при його вдосконаленні (часткова невідповідність назви законопроекту його змісту; спроба уніфікувати вимоги до керівників державних органів, які мають відмінний правовий статус; поряд із уніфікацією вимог спостерігаються й положення щодо їх диференціації; проблеми юридичної визначеності деяких категорій законопроекту та ін.). Позитивними моментами законопроекту № 7654 можна відзначити курс на розбудову політично неупередженого та професійного керівного корпусу правоохоронних органів України, який володіє та використовує у своїй службовій діяльності не лише державну, а й іноземну мову. Уніфікація вимог до претендентів на зайняття керівних посад в правоохоронних органах має відбуватися з урахуванням специфіки правового статусу відповідних державних органів та не виключати об'єктивно зумовлену їх диференціацію.

Враховуючи динамічний характер реформування правоохоронної системи України та постійну еволюцію законодавства, подальші наукові дослідження у цій сфері можуть бути зосереджені на таких ключових напрямках:

- проведення емпіричних досліджень щодо впливу вже впроваджених уніфікованих вимог на професійну компетентність та доброчесність керівного складу правоохоронних органів, на якість управлінських рішень після ухвалення відповідних законопроектів;

- детальне обґрунтування критеріїв для об'єктивно зумовленої диференціації вимог до керівників різних правоохоронних органів, враховуючи їх специфічний правовий статус та функціональні обов'язки;
- вивчення міжнародного досвіду формування керівного складу правоохоронних органів із акцентом на питання доброчесності, деполітизації та мовної підготовки;
- вивчення механізмів реалізації вимог щодо володіння іноземними мовами, зокрема англійською, для керівного складу, а також розробка програм їх підготовки та підвищення кваліфікації у цьому напрямі.

Використані джерела:

1. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України стосовно уніфікації вимог до керівників окремих державних органів», реєстр. № 7654 від 10.08.2022 р. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/40215> (дата звернення: 21.04.2025).
2. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України стосовно уніфікації вимог до керівників окремих державних органів», реєстр. № 7654-1 від 26.08.2022 р. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/40309> (дата звернення: 21.04.2025).
3. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 р. № 1698-VII, зі змін. та доп. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text> (дата звернення: 22.04.2025).
4. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 22.04.2025).
5. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII, зі змін. та доп. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> (дата звернення: 24.04.2025).
6. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12.11.2015 р. № 794-VIII, зі змін. та доп. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text> (дата звернення: 24.04.2025).
7. Про Бюро економічної безпеки України: Закон України від 28.01.2021 р. № 1150-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text> (дата звернення: 24.04.2025).
8. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII, зі змін. та доп. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 24.04.2025).
9. Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 р. № 2229-XII, зі змін. та доп. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text> (дата звернення: 24.04.2025).
10. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ, Ірпінь: Перун, 2005. 1728 с.
11. Про забезпечення функціонування української мови як державної: Закон України від 25.04.2019 р. № 2704-VIII, зі змін. та доп. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text> (дата звернення: 22.04.2025).
12. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 14.07.2021 р. № 1-п/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-21#Text> (дата звернення: 21.04.2025).
13. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII, зі змін. та доп. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення: 22.04.2025).
14. Про застосування англійської мови в Україні: Закон України від 04.06.2024 р. № 3760-IX, зі змін. та доп. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3760-20#Text> (дата звернення: 22.04.2025).
15. Проект Закону України «Про внесення зміни до статті 20 Закону України «Про державну службу» щодо вимог володіння офіційною мовою Європейського Союзу», реєстр. № 5642 від 09.06.2021. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/26934> (дата звернення: 21.04.2025).
16. Біла книга деполітизації органів правопорядку та прокуратури: призначення/звільнення керівництва / за ред. Є. О. Крапивіна. Київ: ФОП Буря О.Д., 2023. 62 с. URL: https://pravo.org.ua/wp-content/uploads/2023/09/Bila_knyga_organiv_provoporyadku.pdf (дата звернення: 21.04.2025).
17. Контроль над правоохоронними органами в Україні: цивільний, але не демократичний. Аналітична доповідь Центру Разумкова. *Національна безпека і оборона*. 2004. № 4 (52). С. 2–38.
18. Law of Croatia «On prevention of conflict of interest», 11.02.2011. URL: <https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/89266/102500/F310381123/HRV-2011-L-89266.pdf> (дата звернення: 23.04.2025).
19. Law of Poland «On Civil Service» of 21.11.2008. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20082271505> (дата звернення: 23.04.2025).

References:

1. Proiekt Zakonu Ukrainy «Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy stosovno unifikatsii vymoh do kerivnykiv okremykh derzhavnykh orhaniv» [Draft Law of Ukraine "On Amendments to Certain Laws of Ukraine Regarding unification of Requirements for Heads of Certain State Bodies"], reiestr. № 7654 vid 10.08.2022 r. Retrieved from: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/40215> (data zvernennia: 21.04.2025) [in Ukrainian].
2. Proiekt Zakonu Ukrainu «Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy stosovno unifikatsii vymoh do kerivnykiv okremykh derzhavnykh orhaniv» [Draft Law of Ukraine "On Amendments to Certain Laws of Ukraine Regarding the Unification of Requirements for Heads of Certain State Bodies"], reiestr. № 7654-1 vid 26.08.2022 r. Retrieved from: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/40309> (data zvernennia: 21.04.2025) [in Ukrainian].
3. Pro Natsionalne antykoruptsiine biuro Ukrainy [On the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 14.10.2014 r. № 1698-VII, zi zmin. ta dop. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text> (data zvernennia: 22.04.2025) [in Ukrainian].
4. Pro zapobihannia koruptsii [On Corruption Prevention]: Zakon Ukrainy vid 14.10.2014 r., № 1700-VII. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (data zvernennia: 22.04.2025) [in Ukrainian].
5. Pro prokuraturu [On the Prosecutor's Office]: Zakon Ukrainy vid 14.10.2014 r. № 1697-VII, zi zmin. ta dop. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text> (data zvernennia: 24.04.2025) [in Ukrainian].
6. Pro Derzhavne biuro rozsliduvan [On the State Bureau of Investigation]: Zakon Ukrainy vid 12.11.2015 r. № 794-VIII, zi zmin. ta dop. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text> (data zvernennia: 24.04.2025) [in Ukrainian].
7. Pro Biuro ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [On the Bureau of Economic Security of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 28.01.2021 r., № 1150-IX. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text> (data zvernennia: 24.04.2025) [in Ukrainian].
8. Pro Natsionalnu politsiiu [On the National Police]: Zakon Ukrainy vid 02.07.2015 r. № 580-VIII, zi zmin. ta dop. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (data zvernennia: 24.04.2025) [in Ukrainian].
9. Pro Sluzhbu bezpeky Ukrainy [On the Security Service of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 25.03.1992 r. № 2229-XII, zi zmin. ta dop. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text> (data zvernennia: 24.04.2025) [in Ukrainian].
10. Velykiy tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy (2005). [Great Explanatory Dictionary of the Modern Ukrainian Language] / ukлад. i holov. red. V.T. Busel. Kyiv, Irpin: Perun [in Ukrainian].
11. Pro zabezpechennia funktsionuvannia ukrainskoi movy yak derzhavnoi [On Ensuring the Functioning of the Ukrainian Language as the State Language]: Zakon Ukrainy vid 25.04.2019 r. № 2704-VIII, zi zmin. ta dop. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text> (data zvernennia: 22.04.2025) [in Ukrainian].
12. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy u spravi za konstytutsiinym podanniam 51 narodnoho deputata Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) Zakonu Ukrainy «Pro zabezpechennia funktsionuvannia ukrainskoi movy yak derzhavnoi» [Decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case based on the constitutional submission of 51 People's Deputies of Ukraine regarding the compliance of the Law of Ukraine "On Ensuring the Functioning of the Ukrainian Language as the State Language" with the Constitution of Ukraine (constitutionality)] vid 14.07.2021 r. № 1-r/2021. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-21#Text> (data zvernennia: 21.04.2025) [in Ukrainian].
13. Pro derzhavnu sluzhbu [On Civil Service]: Zakon Ukrainy vid 10.12.2015 r. № 889-VIII, zi zmin. ta dop. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (data zvernennia: 22.04.2025) [in Ukrainian].
14. Pro zastosuvannia anhliiskoi movy v Ukraini [On the Use of the English Language in Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 04.06.2024 r., № 3760-IX, zi zmin. ta dop. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3760-20#Text> (data zvernennia: 22.04.2025) [in Ukrainian].
15. Proiekt Zakonu Ukrainy «Pro vnesennia zminy do statti 20 Zakonu Ukrainy «Pro derzhavnu sluzhbu» shchodo vymoh volodinnia ofitsiinoiu movoiu Yevropeiskoho Soiuzu» [Draft Law of Ukraine "On Amendments to Article 20 of the Law of Ukraine "On Civil Service" regarding the requirements for proficiency in an official language of the European Union], reiestr. № 5642 vid 09.06.2021. Retrieved from: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/26934> (data zvernennia: 21.04.2025) [in Ukrainian].

16. Bila knyha depolityzatsii orhaniv pravoporiadku ta prokuratury: pryznachennia/zvylennia kerivnytstva (2023). [White Paper on Depoliticization of Law Enforcement and Prosecutor's Offices: Appointment/Dismissal of Leadership] / za red. Ye. O. Krapyvina. Kyiv: FOP Buria O.D. Retrieved from: https://pravo.org.ua/wp-content/uploads/2023/09/Bila_knyga_organiv_provoporyadku.pdf (data zvernennia: 21.04.2025) [in Ukrainian].

17. Kontrol nad pravookhoronnymy orhanamy v Ukraini: tsyvilnyi, ale ne demokratychnyi. Analitchna dopovid Tsentru Razumkova (2004). [Control over human rights organizations in Ukraine: civil, but not democratic. Analytical report of the Razumkov Center]. *Natsionalna bezpeka i oborona*, 4 (52), 2–38 [in Ukrainian].

18. Law of Croatia «On prevention of conflict of interest», 11.02.2011. Retrieved from: <https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/89266/102500/F310381123/HRV-2011-L-89266.pdf> (data zvernennia: 23.04.2025) [in English].

19. Law of Poland «On Civil Service» of 21.11.2008. Retrieved from: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20082271505> (data zvernennia: 23.04.2025) [in English].

Стаття надійшла до редколегії 30.04.2025

Merdova O., Candidate of Law, Professor, Head of the Department of Administrative and Legal Disciplines, Faculty №2 of Donetsk State University of Internal Affairs (Kropyvnytskyi, Ukraine)

Rybalkin A., Candidate of Law, Associate Professor, Deputy Dean of the Faculty № 2 of Donetsk State University of Internal Affairs (Kropyvnytskyi, Ukraine)

Tyshlek M., PhD in Law, Dean of the Faculty №2, Associate Professor at the Department of State Law and Public Administration (part-time) of Donetsk State University of Internal Affairs (Kropyvnytskyi, Ukraine)

REQUIREMENTS FOR HEADS OF LAW ENFORCEMENT AGENCIES: AN ANALYSIS OF CURRENT LEGISLATIVE INITIATIVES

The article is dedicated to the analysis of current legislative initiatives aimed at improving and unifying the requirements for candidates seeking leadership positions in Ukraine's law enforcement agencies. The author emphasizes that enhancing the requirements for candidates for managerial positions in law enforcement agencies should be viewed as a component of the comprehensive reform of Ukraine's law enforcement system. The professional competence of senior officials in such agencies and their overall effectiveness depend on the well-considered development and legal regulation of these requirements. In this context, particular attention is paid to the Draft Law of Ukraine «On Amendments to Certain Laws of Ukraine Regarding the Unification of Requirements for the Heads of Certain State Bodies» (Reg. No. 7654 dated August 10, 2022), which proposes to unify the requirements for such heads as the Director of the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine, the Head of the National Agency on Corruption Prevention, the Director of the Bureau of Economic Security of Ukraine, the Director of the State Bureau of Investigation, and the Head of the Specialized Anti-Corruption Prosecutor's Office. The article analyzes some shortcomings of Draft Law No. 7654, including the inconsistency between its title and content; the attempt to normatively unify the requirements for heads of state bodies with differing legal statuses; the presence of both unifying and differentiating provisions regarding the requirements; and issues related to the legal clarity of certain terms in the draft law. As positive aspects of Draft Law No. 7654, the author notes the focus on developing a politically impartial leadership corps within Ukraine's law enforcement agencies, which possesses and uses not only the state language but also a foreign language in their professional activities. The article concludes that the unification of requirements for candidates for leadership positions in law enforcement agencies should take into account the specific legal status of the respective state bodies and should not exclude their objectively justified differentiation.

Keywords: public service, requirements, leadership positions, leader, law enforcement agencies, unification, differentiation, draft law.